

Naslov članka/Article:

Biti ustvarjalen na daljavo

Being Creative at a Distance

Avtor/Author:

Viljem Babič

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Glasba v šoli in vrtcu št. 1/2021, letnik 24

ISSN 1854-9721

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2021

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/glasba-v-soli-in-v-rtcu/>

Biti ustvarjalen na daljavo

Being Creative at a Distance

Viljem Babič

II. gimnazija Maribor,
Trg Miloša Zidaška 1, 2000 Maribor

viljem.babic@druga.si

Izvleček

V prispevku so opisani konkretni primeri dela na daljavo pri pouku glasbe v gimnaziji z izdelki, ki so jih ustvarili dijaki v obdobju karantene. Dodane so hiperpovezave do posameznih skladb in zapisana navodila za izvedbo ustvarjalnih nalog.

Ključne besede: gimnazija, glasba, učenje na daljavo, poslušanje glasbe, glasbene oblike, rock, pop, rap, ustvarjalnost dijakov, primeri dobre prakse.

Abstract

The article describes concrete examples of distance music lessons in general secondary school and the products created by the students during quarantine. The article includes hyperlinks to individual compositions and written instructions for carrying out the creative assignments.

Keywords: general secondary school, music, distance education, listening to music, musical forms, rock, pop, rap, secondary school students' creativity, examples of good practice.

Karantena

Še vedno se spominjam tistega marčevskega petka, trinajstega, ko smo s kolegi sedeli na izredni konferenci v našem amfiteatru in bili seznanjeni, da začnemo prihodnji teden s poukom na daljavo. V glavi mi je nenehno odzvanjalo, kako naj imam pouk glasbe na daljavo, ko pa je treba za poslušanje glasbenih primerov in njihovo analizo imeti interakcijo z vsemi dijaki v razredu,

kako naj dijakom ob klavirju ponazorim glasbene primere, kako naj negujem razredno petje, kako naj izpeljem priprave zbora (namreč načrtovane sem imel čez vikend) in začrtane koncerte, kako naj vadimo z našim šolskim orkestrom (koncert je čez dva tedna), kako naj nadaljujem zastavljene razredne projekte. Nepredstavljivo ... Preveč vprašanj in v prvem trenutku odgovor, da to ne bo mogoče.

Nova oblika izobraževanja, pri kateri sta učitelj in dijak prostorsko oziroma časovno ločena in pri kateri učitelj za svoje dijake pripravi in izpelje ter koordinira aktivnosti na daljavo, zahteva temeljito poznavanje procesov učenja in poučevanja. Hkrati pa taka oblika izobraževanja zahteva več časa tudi za pripravo in delo učiteljev (Zavod RS za šolstvo, 2020). Čez noč smo morali sprejeti novi izziv in implementirati še do sedaj mnoga neznana spletna orodja in učni proces načrtovati drugače, digitalno in virtualno s pomočjo informacijske tehnologije.

Delo na daljavo na II. gimnaziji Maribor

Vzpostavitev pouka na daljavo je na II. gimnaziji Maribor ob velikem zadovoljstvu dijakov, učiteljev in staršev prešla tekoče in brez kakršnega koli kolapsa informacijskega sistema, o kakršnem smo lahko brali v časopisih in spremljali v medijih (eŠola, Arnes, eAsistent idr.), saj že več let uporabljamo platformo Google in njihova spletna orodja. Spletne strani in spletne učilnice so pri nas stalnica in tako sem tudi prvi teden pouk na daljavo izpeljal brez (pre)velikega stresa. A že v naslednjem tednu so se pokazale preobremenitve tako dijakov kot tudi učiteljev, saj nismo bili večji odmerjanja nalog dijakom in oddaji teh v spletne učilnice ter količini nastalega dela na obeh straneh. Nekateri učitelji smo tudi starši in naši otroci so prav tako delali od doma, zato je bilo treba temeljito reorganizirati čas in ves delovni procesa vseh nas. V začetnem tednu smo pozabili, da posamezni dijak prejme naloge od desetih ali več učiteljev, ki ga poučujejo v tednu, in prav vsak od njih seveda pričakuje, da bo naloga oddana v spletni učilnici do naslednje učne ure. Prav tako smo zanemarili pomemben vidik, da dijak potrebuje mnogo več časa za izvedbo neke dejavnosti predmeta, kot bi ga sicer potreboval v šoli ob strokovnem vodenju posameznega učitelja. Tako sem v drugem tednu pouka na daljavo začel razmišljati drugače. Glasba naj bo popestritev dijakovega natrpanega dela od doma in sedenja za računalnikom ter naj mu hkrati ponudi sprostitev in zadovoljstvo.

Prav slednje se je pokazalo v odgovorih dijakov, ko smo po petih tednih izvajanja dela na daljavo z anket-

nim vprašalnikom preverili zadovoljstvo naših drugogimnazijcev. Anketo, ki jo je opravila naša svetovalna služba, je izpolnilo 81 odstotkov vseh dijakov (dijaki programa mednarodne mature so takrat že končali pouk) in odgovorilo na temeljna vprašanja, ki so nas zanimala. Na primer: kakšne pogoje imajo za učenje na daljavo, katera digitalna orodja uporabljajo, kako so zadovoljni s pripravljenimi gradivi, koliko časa porabijo, ali potrebujejo dodatno pomoč, v čem vidijo prednosti in v čem slabosti, psihofizično stanje dijakov itd. Izsledki so seveda neprecenljivi in bi zaradi razsežnosti lahko bili predmet obsežnega strokovnega prispevka. Morda bi tukaj izpostavil naslednje splošne ugotovitve.

Pri šolanju na daljavo dijaki najbolj pogrešajo razlage profesorjev, človeški stik, sošolce in druženje. Pri načinu dela na daljavo so jim vseč možnost lastne organizacije časa in dela, fleksibilen urnik in zmožnost dela v svojem tempu. Nasprotno, ni jim pa vseč – pri nekaterih predmetih – prevelika količina nalog in snovi, ki jo morajo sami predelati. Ponekod manjkajo razlage v živo, nerazumevanje snovi, ki se jo sami težko naučijo. Občasno so stvari nepregledne (preveč mailov, rokov za oddajo nalog) in stresne. Prav tako tarnajo, da preveč časa preživijo pred računalnikom (boleče oči, utrujenost, glavobol). Odgovori, vredni tehtnega premisleka.

Po zaključku šolskega leta smo svoje odgovore učenja na daljavo dali tudi vsi učitelji naše gimnazije. Anketa je pokazala že poznane prednosti in slabosti takšnega dela, ki smo jih slišali in brali v medijih ter strokovnih člankih, velike pomisleke glede usvojenega znanja, preverjanja znanja in vsakodnevne preobremenjenosti; pripraviti vsa gradiva, jih naložiti v spletne učilnice, pregledati naloge, odgovoriti na komentarje in vprašanja, spletne videokonference in še več terjajo dnevno dvanajst do štirinajst ur dela.

Skrita ustvarjalnost dijakov in primeri iz prakse

Učne ure glasbe sem začel spreminjati v smer izkusitvenega in doživljajskega vidika učenja ter načrtovati ustvarjalnost dijakov v njim prijetno izkušnjo. Najprej seveda z majhnimi koraki, ki so bili povezani s trenutnim učnim načrtom posameznih glasbenih oblik. Dijaki

so za nalogo sami poiskali njim poznan in priljubljen glasbeni primer, ga postavili v časovni okvir in zapisali osnovne glasbene značilnosti. Naslednji korak je bila izbirnost. Med ponujenimi tremi glasbenimi primeri so izbrali samo enega, tistega, ki se jih je najbolj dotaknil. S tem je bila dosežena analitična komponenta poslušanja glasbe, saj so o izbranem glasbenem primeru tudi zapisali osnovne glasbene karakteristike in nalogo objavili v spletni učilnici. Veliko je bilo primerov nalog odprtega tipa, pri katerih so lahko dijaki napisali, kaj trenutno doživljajo ob poslušanju. Takrat smo obravnavali klavirsko miniaturo, samospjev in programsko glasbo. Morda bi kdo pomislil, da je to nesmiselno in nedidaktično, a to so bili najlepši in najbolj iskreni zapisi, objavljeni v spletni učilnici. Glasba jim je postala sopotnica v težkem, izoliranem in nepredvidljivem pomladanskem času. Spodbujala jih je k drugačnemu mišljenju in jim pomagala odmik od vsakdana. Po opravljeni tedenski refleksiji sem ugotovil, da se takšnih tipov nalog nikoli ne bi lotil v razredu, saj poslušati trideset dijakov časovno ne bi bilo mogoče. Stopiti dva koraka nazaj ne pomeni ravno nedoseganja operativnih in procesnih ciljev, vendar se je v danem primeru izkazalo za odlično iztočnico novega ustvarjalnega procesa. Pouk na daljavo v prvih tednih je tako prinesel novo razsežnost.

Ob spoznavanju zgodovine rocka in popularne glasbe sem želel dijakom ponuditi novo ustvarjalno izkušnjo. Na podlagi njihovega samostojnega dela in učenja prek spleta sem želel ob mnogih ponovitvah s kvizi, križankami in glasbenimi primeri izvedeti njihov glasbeni okus popa. Spodbudil sem jih k oblikovanju in pisanju osebne glasbene lestvice. V spletni učilnici je vsak dijak prejel kopijo lestvice z naslednjimi navodili:

»/.../ Predstavljaš si, da pišeš scenarij za radijsko oddajo, v kateri poslušalcem na zanimiv način predstaviš svojo lastno glasbeno lestvico Top pop 20, ki vsebuje glasbo petdesetih let prejšnjega stoletja do današnjih dni. Skladbe naj si sledijo v nasprotnem vrstnem redu, vsako skladbo ‚komentiraj‘ (osnovne glasbene značilnosti in/ali posebnosti, izvajalci, časovno pojavljanje, lastno mnenje). Ob vsaki skladbi seveda prilepi povezavo na Youtube kanal. Verjamem, da imate veliko več pop skladb na vaših glasbenih predvajalnikih in bo potrebno nekaj časa in tehtnega razmisleka, da boste prišli do vaših izbranih dvajsetih skladb. Naj vam bo ustvar-

janje v veliko veselje in resnično uživajte. Ob končni refleksiji bom primerjal razredne lestvice in izbral razrednih top pet skladb. /.../«

Naloga je bila dijakom druga najbolj všečna v obdobju karantene. Presenečen sem bil nad časovnim intervalom oddaje, saj so mnogi dijaki oddali in pripravili lestvico kar naslednji dan, čeprav je imela naloga sedemdnevni rok oddaje. Želja in strast po ustvarjanju sta privreli na dan, kar pove veliko. Naloga je razkrila glasbeni okus vsakega posameznika, pri mnogih filigransko natančno poznavanje širšega konteksta skupine in posameznih besedil, ne nazadnje sem bil zelo presenečen nad domišljijo in izvirnostjo zapisa scenarija (gl. primer v nadaljevanju).

Slika 1: Primer zapisane lestvice Top pop 20 (2020). Spletna učilnica, interno gradivo II. gimnazije Maribor. Dostopno na: <https://www.druga.si/> (5. 9. 2020).

Zavedel sem se, da smo imeli glasbeni in likovni pedagogi v času karantene posebno vlogo in nalogo, tudi s psihološkega vidika, saj smo z ustvarjalnimi dejavnostmi in nalogami pri dijakih ohranjali povezanost, sodelovalno učenje in večino timskega dela, četudi na daljavo. Prav to smo dokazovali tudi vsi glasbeni pedagogi, ki smo se tedensko srečevali in delili primere dobre prakse v spletnih srečanjih pod okriljem Inge Breznik na zavodu za šolstvo.

Prav to me je spodbudilo k novi ustvarjalni nalogi, ki je pri dijakih po priljubljenosti pristala na prvem mestu. To je rap naloga. Iztočnica je bila Pesem o skladateljih in njihovih delih Simone Svanjak in primer Sanje Poljšak Karantena rap na Youtube kanalu. Dijakom sem v spletni učilnici objavil:

Primer timskega dela treh dijakinj, ki so napisale svoje besedilo in ga na dano glasbeno podlago izvedle ter objavile avdio posnetek.

PESEM O SKLADATELJIH IN NJIHOVIH DELIH

Zala Karin Nuša

Gallus bil je naš skladatelj,
se **Petelin** pisal je,
skladal **maše** je in **motete**,
pa še **madrigale** vse.

Tartini rad je mirno spal,
a vrag mu je na violino zaigral.
Vražji trilček je **sonata**,
ki pozna jo že vsak ata.

Vivaldi rad **koncerte** ima,
na violino vedno zaigra.
Pomlad, Jesen, Poletje, Zima,
saj je vedno dobra klima.

Kralj angleški – **Händlov** šef
bil zahteven je zares.
Ognjemet, izlet **Na vodi**,
ubogi **Händel**, kam vse to vodi?

Haydn rad je presenetil,
med plemiči je strah zanetil.
Na **pavke** je udaril tak',
da vsi skočili so v zrak.

Mozart – čudežni otrok,
klavir igra in ne tarok.
Malo nočno glasbo piše,
v srca naša se zapiše.

Ludwig van Beethoven – car,
za **simfonije** imel je dar.
Pastirska res je čisto prava,
lepa v njej diši narava.

Dvořak je v New Yorku bil,
srce pa na Češkem je pustil.
Domača pesem je res »domača«,
saj vsak se rad proti domu vrača.

Smetana češko reko rad ima,
z orkestrom **Vltavo** nam igra.
Z glasbo reko nam nariše,
v zgodovino jo s tem zapiše.

Balete rad **Čajkovski** ima,
za božič nam **Hrestača** zaigra.

Za opero **Verdi** mojster je,
naj zavist te ne potre,
Aida, Nabucco, Traviata, Rigoletto,
v vsaki operi vedno je napeto.

Puccini, Rossini, Wagner in Bizet
bili so mojstri, mojstri za znoret.
Seviljski brivec, Carmen, »laboem« (La Boheme),
srce se trga mi, to vam zdaj povem.
Četvorka, valček, opereta, polka,
vse poslušam, plešem zdaj zares,
naj doma ostane rolka,
Strauss in Offenbach vabita na ples.

Hej, **Postrv, Duhovin in Lipa**,
če to poješ, ti glas ne škripa.
Schubert pisal je napeve,
poznamo jih kot **samospeve**.

Liszt in (Šopen) **Chopin** sta klavir oboževala,
po črnih in belih z'lo hitro sta igrala.
Paganini violino dobro je igral,
baje svojo dušo hudiču je prodal.

Valček, Pavana in Bolero
so **Ravelovo** remek delo.
Morje valovi, šumi,
Debussy pa sladko spi.
Lunin svit ga je uspaval,
ko se z **Arabesko** je zabaval.

Na Dunaju živel je **Berg**,
zraven **Webern** in **Schönberg**.
Dvanajst poltonov so oboževali,
so nam drugačno muziko prodali.

Bartok, Prokofjev in Stravinski,
oni pa niso skladali o Finski.
Pomlad so posvetili,
še **Volka** so ulovili.
Romeo in Julija plesala sta,
res lepa simfonija pa je **Klasična**.

»/.../ Zapisana Pesem o skladateljih in njihovih delih Simone Svanjak povzame vso zgodovino glasbe. Preberi jo in z veseljem se jo lahko naučiš na pamet, verjemi, ne bo škodilo. Tvoja ustvarjalna naloga je, da si izbereš vsaj tri zgodovinska glasbena obdobja in ustvariš lasten rap na dano besedilo pesmi Simone Svanjak. Če želiš napiši svoj tekst o glasbenih obdobjih, seveda, še bolj unikatno in ustvarjalno bo. Za matrico svetujem, da uporabiš že znane predloge na Youtube kanalu. Glasbeniki in vsi, ki si to želite, lahko ustvarite tudi lastno glasbeno podlago. Da bo naloga še bolj zabavna, vključite družinske člane k ustvarjanju ali povežite več sošolcev prek aplikacije Google Meet in ustvarite morda daljši odlomek iz pesmi ali celotno pesem kot vaš razredni projekt. Vse skupaj dokumentirajte, posnemite avdio in video (telefon, kamera, snemalniki zvoka ipd.) in naložite v spletno učilnico. Zagotavljam vam obilo zabave, smeha in kreativnosti. ;-))«

Zaradi obširnosti in kompleksnosti naloge sem postavil štirinajstdnevni rok za oddajo – tudi prvomajske počitnice so bile v tem času – in na veliko presenečenje je velika večina nalogo oddala že prej. Naložene datoteke z lastnimi besedili, avdio in video posnetki, raznovrstnimi izvajalskimi praksami, dodelanimi plesnimi koreografijami, skupinskimi razrednimi prizori so pokazale neizmerno moč ustvarjalnosti in preseгла moja pričakovanja. Mnoga odlična avtorska besedila, tudi parodije na zgodovinske glasbene like, ustvarjena in zapisana glasbena podlaga, ki je bila v nekaterih primerih tudi v živo instrumentalno izvedena, mi je predstavila paleto dijakov, ki jih v razredu nisem videl oz. doživel na takšen način. V šolskih klopeh so bili to dijaki, ki so z vzornim sodelovanjem in znanjem bili seveda odlični sogovorniki in vedoželjni glasbenih primerov, a se niso imeli možnosti pokazati kot ustvarjalci in snovalci lastnih glasbenih idej. Zato so mi tovrstne naloge odprle povsem nove možnosti oblikovanja in kreiranja učnega procesa v prihodnje. V nadaljevanju bom zapisal in predstavil nekaj izbranih dijaških avtorskih primerov, seveda z njihovim dovoljenjem.

Nekaj primerov dijaških avtorskih nalog – zgodovinski rap:

Avtorice prvega primera Lara Fekonja, Nežka Marinc, Iva Vrhovšek, Živa Potisk, Lara Kovačič, Julija Sirk, Kaja Rajter

Avtor drugega primera Vitan Lesjak

Avtor tretjega primera Žiga Petrovič

Skupinski razredni projekt, ki je prejel posebno pohvalo in nagrado, saj so fantje naredili video prikaz, kako so se lotili pisanja, snemanja in montaže, zapisali unikatni dokument (izsek fotografije spodaj) in posneli še video posnetek svoje skladbe ter vse objavili v posebni mapi na Drive in interni spletni učilnici. Izvirno in premišljeno. Za glasbeno montažo so uporabili program FL Studio, posamezne avdio posnetke so posneli s svojimi telefoni, video montažo pa opravili z Adobe Premiere (gl. opis primera spodaj in videoposnetek prek QR kode).

20.
Inštitut Jožeta Grešnika

Slovenija, 6. 5. 2020

Dokument o Zgodovinskem Rapu

Spolitevani,
v tem dokumentu so navedeni vsi člani skupine, njihove vloge in ostali podatki glede pesmi.

Člani glasbene skupine smo:

Miha Sterkuš, Luka Meklin, Mateo Šentjurc, Jakob Fajt, Jakob Čerič, Jurij Šuman, Gregor Rakovič, Aljaž Kalc, Klemen Mlakar in Zan Vidregar.

Glasbeno podlago sta zasnovala Miha Sterkuš in Luka Meklin. Mateo Šentjurc je dal vokale. Ostali so v večini napisali besedilo in sodelovali v video.

V video lahko na rdeči elektronični kitari vidite Jakoba Čeriča, na črni kitari Luko Meklina, na črno rjavi kitari Jurja Šumana in pri vokalih Mateota Šentjurca, na bas kitari in klavirju pa Miho Sterkuša.

Program za produkciranje muzike je FL Studio, vsi posnetki so snemani z telefonom, ki ga je snemalec imel pri roki. Video je bil montiran v program Adobe Premiere.

Za glasbe in video nista v napilji možni kvaliteti, saj smo v času karantene omejeni na manj pripomočkov in fizičnih stikov, kar omejuje hitrost in kvaliteto dela.

Slika 2: Izsek iz besedila 20. Inštitut Jožeta Grešnika. Spletna učilnica, interno gradivo II. gimnazije Maribor. Dostopno na: <https://www.druga.si/> (5. 9. 2020).

Naslednji izjemni primer glasbe, besedila in videospota je skladba Music Cops. Avtorici Ela in Lana sta k sodelovanju povabili še Laninega brata Luko, in tako je nastal pravi rap projekt. Najprej so napisali svoje besedilo, glasbeno podlago naredili s pomočjo FL Studia, posneli vokale in se celo lotili načrtovanja snemanja videospota. Domača kamera, telefoni in dobro izbrana lokacija ter veliko delovne kreativnosti so poskrbeli za vrhunski izdelek, ki je nastal v samo treh dneh. Seveda je predhodno tehnično znanje uporabe programov in glasbeno znanje odtehtalo v prid izvajalcem. Montaža posnetkov je bila opravljena s programom Premiere Pro. Na koncu sta avtorici še dodali skromno mnenje, da »smo nalogo vzeli bolj za zabavo in ustvarjalnost kot pa resni glasbeni video. Mislim, da bi lahko v prihodnosti ustvarili še kakšen, celo bolj uspešen projekt.« Vsekakor je naloga presežek dijaškega ustvarjanja, ki je na družbenem

šolskem omrežju poskrbela za pravo senzacijo v pomladnem času. Ponovno dokaz o velikih ustvarjalnih potencialih dijakov, a ob pouku v šolskih klopih ne bi vedel zanje (gl. videoposnetek prek QR kode).

Sklep

Ob začetnih dvomih in vprašanjih, ki so se pojavljala, mi je pouk glasbe na daljavo odkril nova spoznanja in predvsem predstavil dijake v povsem novih dimenzijah. Dijaki so s samoučenjem prek spletne učilnice usvojili novo komponento učenja, količina predelane snovi je bila večja, sam sem se spoznal z mnogimi interaktivnimi spletnimi orodji in ugotovil, kako dolgočasen (z vidika dijaka) in neučinkovit (moj pogled) je klasičen šolski pouk ter da bi morali biti vlogi dijaka in učitelja precej drugačni. Saj to vse poznamo in vemo, porečemo, a premakniti lastne meje nam je včasih (pre)težko.

Viri in literatura

- Holcar Brunauer, A. idr. (2013). *Izzivi razvijanja in vrednotenja znanja v gimnazijski praksi*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kamien, R. (2008). *Music: An Appreciation*. New York: McGraw-Hill.
- Močnik, D. idr. (2007). *Glasba 1, Učbenik za glasbo v 1. letniku gimnazije*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Wade, B. C. (2004). *Thinking Musically, Experiencing Music, Expressing Culture*. New York: Oxford University Press.
- Kustec, S. idr. (2020). *Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s covid-19* (ur. Logaj, V.). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: https://www.zrss.si/pdf/modeli_in_priporocila.pdf (3. 9. 2020).
- Breznik, I. idr. (2020). *Sodelov@lnica Glasba*. Dostopno na: <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=999> (26. 8. 2020).
- Babič, V. (2020). *Spletna učilnica II. gimnazija Maribor*. Interno gradivo. Dostopno na: <https://www.druga.si/> (5. 9. 2020).
- Vrhovšek, I. idr. (2020). *Zgodovinski rap*. Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=x1OMcYv0vJU&feature=emb_logo (5. 10. 2020).
- Lesjak, V. (2020). *Lil Jelen, MC Titan in DJ Filp*. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=K7d-2fHVvZZ8> (5. 10. 2020).
- Sterkuš, M. (2020). *Inštitut Jožeta Grešnika, zgodovina glasbe*. Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=_FiSsfnPnw&feature=youtu.be (5. 10. 2020).
- Petrovič, Ž. (2020). *Betovnovih 7 Rap*. Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=vgc_INMPIHg&feature=youtu.be (5. 10. 2020).
- Ogrizek, L. (2020). *Music Cops*. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=rCmvdEAMUHI&feature=youtu.be> (5. 10. 2020).